

VILÁG- TÖRTÉNET

15. (47.) évfolyam 2025. 2.

A HUN-REN BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK FOLYÓIRATA

- **LÁSZLÓ SZABOLCS**
A KODÁLY-MÓDSZER NEMZETKÖZI INDULÁSA
- **KASZÁS VERONIKA**
MAGYARORSZÁG ÉS AZ ENSZ MENEKÜLTÜGYI
FŐBIZTOSSÁGÁNAK EGYÜTTMŰKÖDÉSE
A RENDSZERVÁLTOZÁS ÉVEIBEN
- **SZENTE-VARGA MÓNICA**
MAGYAROK AZ ENSZ NICARAGUAI VÁLASZTÁSI
MEGFIGYELŐI MISSZIÓJÁBAN
- **LAKATOS ISTVÁN**
AZ EMBERI JOGOK HELYZETE MAGYARORSZÁGON
A KÁDÁR-KORSZAK ELSŐ ÉVTIZEDÉBEN
- **J. NAGY LÁSZLÓ**
ALBERT CAMUS, MAGYARORSZÁG ÉS AZ ALGÉRIAI HÁBORÚ
1956-BAN
- **SZEMLE**
PAPP REGINA, PALOTÁS ZSOLT, GREGOSITS GÁBOR,
BENE KRISZTIÁN ÍRÁSAI

VILÁGTÖRTÉNET
A HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetének folyóirata

Szerkesztők
Skorka Renáta (főszerkesztő)
Bíró László, Martí Tibor, Vámos Péter
(szerkesztők)

Szerkesztőbizottság
Glatz Ferenc (elnök), Borhi László, Erdődy Gábor,
Fischer Ferenc, Fodor Pál, Klaniczay Gábor,
Lovaš Eldina, Majoros István, Mihalik Béla Vilmos,
Pók Attila, Poór János

TARTALOM

Az együttműködés színterei. Magyarország és az ENSZ szervezetei (Kecskés D. Gusztáv)	173
<i>Tanulmányok</i>	
László Szabolcs: A Kodály-módszer nemzetközi indulása. A Zenei Nevelés Nemzetközi Társasága és az államszocialista magyar zeneoktatás az 1960-as években	177
Kaszás Veronika: Magyarország és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának együttműködése a rendszerváltozás éveiben	201
Szente-Varga Mónika: Magyarok az ENSZ nicaraguai választási megfigyelői missziójában	223
Lakatos István: Az emberi jogok helyzete Magyarországon a Kádár-korszak első évtizedében. Nemzetközi emberi jogi normák – belpolitikai számítások	239
J. Nagy László: Albert Camus, Magyarország és az algériai háború 1956-ban	267
<i>Műhely</i>	
Zsemlye János Konstantin: Egy különleges intézmény I. Péter cár országában. A Külügyi Utazó Kancellária a külpolitikai ügyek oroszországi intézésének gyakorlatában	283
<i>Szemle</i>	
Élő holtak (Papp Regina)	299
Abszolutizmus mint kockázatkezelés (Palotás Zsolt)	303
Magyar–latin-amerikai kapcsolatok a hidegháború elején (Gregosits Gábor)	308
A Francia Idegenlégió leghíresebb magyar altisztjei (Bene Krisztián)	311

Jelen számunkat Kecskés D. Gusztáv, Balogh Lídia és Germuska Pál szerkesztette

Az együttműködés szinterei

Magyarország és az ENSZ szervezetei

A nemzetközi és a magyar közvélemény csupán töredékes ismeretekkel rendelkezik az ENSZ globális intézményrendszeréről, amelynek normaalkotó, szabályzó és ellenőrző tevékenysége az emberi lét szinte minden szférájára kihat az élelmezéstől az egészségügyig, a kultúrától a nukleáris biztonsáig.

Az ENSZ-intézmények, főként azok titkárságainak iratai arról tanúskodnak, hogy Magyarország sokkal kevésbé volt elszigetelve a nyugati világtól, mint ahogyan azt a közvélekedés és részben a szakirodalom sugallja. Kelet-Közép-Európa szovjetizálása ellenére az Európa „vasfüggönnyel” elválasztott két fele közötti technikai jellegű intenzív és rendszeres kapcsolatok a vizsgált ENSZ-intézmények révén az 1940-es évek végén és az 1950-es évek során is fennmaradtak. Példaként hozzátjuk fel az ENSZ Genfi Hivatalának különféle részlegei és a Központi Statisztikai Hivatal vagy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet és a magyar szervek közötti levelezés iratait. A kapcsolatok egyre szélesedtek és erősödtek az évtizedek során. A levéltári iratok az illetékes magyar hatóságokkal folytatott különböző szintű tárgyalások megszokozódását mutatják (példaként említhetők az Európai Gazdasági Bizottság főtitkárának, Vladimir Velebitnek a magyarországi látogatásai), és egyúttal azt is, hogy a kölcsönös látogatások légköre egyre barátságosabbá vált. A magyar szakértők szakmai színvonalának folyamatos növekedése egyre magasabb hivatalokba való kinevezésükben, valamint számos konferencia és szakmai szeminárium magyarországi megrendezésében egyaránt lemérhető. Így például a Meteorológiai Világszervezet Vízügyi Bizottsága, amelynek elnöke Starosolszky Ödön volt, 1986-ban Budapesten ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját.

Fontos hangsúlyozni, hogy az 1956-os magyar forradalom leverése a szovjet hadsereg által és a Kádár-kormány létrehozása alig hatott a genfi ENSZ-intézmények és Magyarország közötti viszony alakulására, annak ellenére, hogy a magyar kormányt a NATO-országok több évig tartó diplomáciai bojkottja sújtotta. Az ENSZ és Magyarország közötti kapcsolatok fenntartására, sőt elmélyítésére irányuló kölcsönös törekvés az egész vizsgált korszakban megfigyelhető.

Eddigi kutatásaim arra a feltevésre vezettek, hogy míg az Egyesült Nemzetek politikai intézményei – mint a Közgyűlés és a Biztonsági Tanács – a nyugati és a keleti blokk közötti konfliktus és versengés szokásos és a világsajtóban bőségesen bemutatott szinterei voltak, addig az ENSZ-család technikai jellegű szervezetei nagyban hozzájárultak a hidegháború következtében megosztott európai orszá-

gok és országcsoportok közti kapcsolatok fenntartásához és megerősítéséhez. Ennek alapján a globalizáció (a nemzetközi szervezetek tekintetében is) sokkal mélyebb és tartósabb folyamatnak tűnik, mint a hidegháborús szembenállás.

A Magyarország és az ENSZ közti kapcsolatok részletekbe menő, alapos vizsgálatához – figyelembe véve az összegyűjtött és a még fel nem tárt hatalmas mennyiségű forrásanyagot, valamint a téma szélességét és komplexitását – egy kutatócsoport létrehozását határoztuk el, amely 2024. július 2-án alakult meg a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet keretében. A tervezett publikációk két fő kérdésre keresik a választ. Egyrészt azt vizsgálják, hogy az ENSZ intézményrendszerének és döntéseinek milyen hatásai figyelhetők meg Magyarországon az egyes területeken (mezőgazdaság, egészségügy, kultúra stb.). Másrészt a szerzők azt tanulmányozzák, hogy Magyarország (a kormányzat és annak alrendszerei) miként befolyásolta a világszervezetben meghozott döntéseket.

A témáról rendelkezésre álló szakirodalom csekély és elavult. Különösen fontosnak tartjuk az alapos, lehetőség szerint mindenre kiterjedő forrásfeltárást és -feldolgozást. Minden résztéma megírásához a következő három levéltári forráscsoportot kívánjuk felhasználni: a) magyar kormányzati (külügyi és egyéb minisztériumi) és pártdokumentumok 2014-ig (pártanyagok 1989-ig); b) az adott ENSZ-intézmények hivatalos, nyilvános dokumentumai és a titkárságok belső levéltári anyaga; c) a nyugati nagyhatalmak külügyi iratai (amerikai, angol és francia). Az oral history interjúk elkészítésének is nagy jelentőséget tulajdonítunk. Az egyes részmákat interdiszciplináris megközelítéssel dolgozzuk fel, aminek során a történettudomány, a politológia és a jogtudomány módszereit egyaránt alkalmazzuk. Ennek különös jelentőséget ad a kutatás hatókörének kiterjesztése napjainkig.

Az alábbiakban olvasható három tanulmány e munka első néhány gyümölcse. László Szabolcs írása azt mutatja be, hogy a Kodály-módszer nemzetközivé válását az 1960-as években miként segítette elő Magyarországnak az UNESCO-val és a Zenei Nevelés Nemzetközi Társaságával (ISME) fenntartott kapcsolata. Kaszás Veronika tanulmánya a magyar kormányzat és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának a rendszerváltás éveiben megújult kapcsolatait elemzi, amelyekre a Magyarországra beáramló menekülttömegek fogadása során jelentkező kihívások, a szocializmus öröksége és a nyugati országok igényei egymással párhuzamosan hatottak. Szente-Varga Mónika az ENSZ első választási megfigyelői missziójának (1990. február, Nicaragua) történetébe nyújt bepillantást. A nemzetközi megfigyelők munkájában – röviddel a magyarországi parlamenti választások előtt – magyarok is részt vettek.

Kecskés D. Gusztáv

AREAS OF COOPERATION

HUNGARY AND UN ORGANISATIONS

The international and Hungarian public has only a fragmented knowledge of the UN's global institutional system, whose norm-setting, regulating and controlling activities affect almost every sphere of human existence, from food to health, from culture to nuclear safety. The documents of the UN institutions, especially their secretariats, testify that Hungary was much less isolated from the Western world than public opinion and, to some extent, the literature suggests. The mutual effort to maintain and even deepen relations between the UN and Hungary can be observed in the period 1956–1990.

CONTENTS

Areas of Cooperation: Hungary and UN Organisations (Gusztáv Kecskés D.)	173
<i>Studies</i>	
Szabolcs László: The International Launch of the Kodály Method: The International Society for Music Education and Hungarian State Socialist Music Education in the 1960s	177
Veronika Kaszás: Hungary and the United Nations High Commissioner for Refugees: Cooperation at the End of the Cold War	201
Mónika Szente-Varga: Hungarians in the UN Election Observer Mission in Nicaragua	223
István Lakatos: The Human Rights Situation in Hungary in the First Decade of the Kádár Era: International Human Rights Standards – Calculations in Domestic Policy	239
László J. Nagy: Albert Camus, Hungary and the Algerian War in 1956	267
<i>Workshop</i>	
János Konstantin Zsemlye: A Special Institution in the Country of Tsar Peter I: The “Foreign Affairs Traveling Chancellery” in the Practice of Managing Foreign Policy Affairs in Russia	283
<i>Book Reviews</i>	
The Vitality of the Dead in Medieval Societies (Regina Papp)	299
Absolutism as Risk Management (Zsolt Palotás)	303
Hungarian–Latin American Relations at the Beginning of the Cold War (Gábor Gregosits)	308
The Most Famous Hungarian Non-commissioned Officers of the French Foreign Legion (Krisztián Bene)	311

Ára: 900 Ft
Előfizetőknek: 600 Ft

TERJESZTI A MAGYAR POSTA

Előfizethető személyesen a postahelyeken és a kézbesítőknél,
vagy a Központi Hírlap Iroda zöldszáman: 06-80/444-444,
e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 1-303-3440,
vagy levélben a Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda,
Budapest 1008 címen.

Számonként megvásárolható a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetében
(1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.,
telefon: 224-6700/4624, 4626 mellék), illetve a Penna Bölcsész Könyvesboltban
(1053 Budapest, Magyar utca 40., telefon: 06 30/203-1769).

A Világtörténet 2025. évi megjelentetését a Nemzeti Kulturális Alap
és a Magyar Tudományos Akadémia támogatja.

Nemzeti
Kulturális
Alap

MTA MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

**HUN
REN**

BÖLCSESZETTUDOMÁNYI
KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET